

TEKNOLOGIA

Espekulaziorako tartea

DIANA FRANCO

Espekulazio hitza kapitalismoarekin lotua da guztiz nire iruditegian. Hitz hori entzuten dudanean, burtsa, kriptotxanpon eta abarrekin espekulatzen duten pertsonengan pentsatzen dudanean, aitortu behar dizuet tripak nahasten zaizkidala. "Diruarekin" ondo espekulatzeko oso pertsona informatua izan behar zara, gizakion gizarteetan balio ekonomikoa duten ondasun eta zerbitzuen gorabeherak ezagutu eta dirua handik hona mugitu, etekinaren bila.

Baina askotan, jokabide hori ikusita, ni neu ere nolabait espekulatzaitetzaila naizela ohartzen naiz. Hau da, teknologiei lotuta ni ere banabil gauzak nondik joango diren pentsatzen denbora guztian. Ez ditut gauzak zerotik irudikatzen, dagoen informazioa erabilia agertoki ezberdinen inguruan espekulatzen aritzen naiz. Beraz, nolabait, hitz horrekin harreman berriak josten hasi behar izan dut.

Espekulatzeko grina leku ugaritatik pizten zait. Behin, autobusean nengoela, irratian Tecnaliako ikertzaile batek (ez dut izena gogoratzen) irratian honakoa esan zuen: "ChatGPT bezalako adimen artifizialek gaitasuna dute egitura duten hizkuntzak zerotik ikasteko, gutxieneko sarrera datuak badituzte, nahiz eta hizkuntza asmatua izan". Nire irudimena piztu egin zen, eta automatikoki honakoa espekulatzen hasi nintzen: eta adimen artifizialek animalien hizkuntza ulertzeko gaitasuna izango balute? Zer elkarrizketa mota izango genituzke animaliekin? Entzuteko prest egongo ginateke esateko dutena? Nola aldatuko luke horrek gure munduaren egituraketa?...

Ulertzen dut animalien hizkuntzak gorputz eta jokabideekin harreman handia duela, baina, espekulatzen jarrita, animaliek elkar ulertzen badute, zergatik ez lituzke ulertuko horretarako trebatua izan den adimen artifizial batek? Sentsore ezberdinekin harreman ezberdinen datuak jasoko lituzkeen adimen artifizial batek? Espekulaziorako tartea hartzeak horrelako emaitzak ere badakartza, eta azkenaldian, hitz honekin gустurago sentitzen hasia naiz. ●

NAZIOARTEA

RTVE

India munduko herrialderik populatuena da jada

AXIER LOPEZ

Txinak munduko herrialderik populatuena izateari utzi dio, gutxienez 70 urte baino gehiago hala izan ondoren, NBEren estimazio demografikoen arabera. NBE munduko populazioa erregistratzen hasi zenetik (1950etik) lehen aldiz, Indiak Txinaren lekua hartu du, ia 1.500 milioi biztanlerekin (1.425.775.850), NBEren proiektzioen arabera. Planetan bizi garen hiru pertsonatik bat Indian dago.

Txinako biztanleriaren beherakada jaiotza-tasa kontrolatzeko hamarkadetan ezarritako lege zorrotzen ondoren gertatu da. Horietan ezagunena eta polemikoa 1980ko hamarkadan "seme bakarraren" politika izan zen. Lege horrek isunak ezartzen zituen seme-alaba gehiago izateagatik, eta gizonezkoen hazkuntza eragin zuen, baita behartutako abortuak eta antzutzek ere. Politika murriztaile horrek genero-desoreka handia eragin du eta, hala, egun 32 milioi gizon gehiago dago, emakume kopuruarekin alderatuta. Biztanleria zahartuari egin behar dio aurre Txinak orain, eta horrek ondorio ekonomiko larriak izan ditzake. Batez beste, 1,2 seme-alaba izaten jarraitzen du herrialdeak, eta datozen bi hamarkadetan biztanleria ia %10 murriztuko dela aurreikusten da. NBEren proiektzio horien arabera, Txinako biztanleria 1.000 milioitik behera eror liteke mende honen amaiera baino lehen.

India txanponaren beste aldea da. Azken 70 urteetan, Indiako biztanleria 1.000 milioi baino gehiago handitu da, eta datozen hamarkadetan ere gora egingo duela aurreikusten da, baina ez hain nabarmen. 2064-an topera iritsiko litzateke: 1.700 milioi pertsona. Datorren hamarkadarako aurreikusitako hazkunde demografikoaren herenak bi estatutan izango du oinarri nagusiki: Bihar eta Uttar Pradesh, herrialdearen iparraldean. Planetako gunerik emankorrenetako bat izanik ere, Indiako landa eremu hori zonalderik pobretuene-takoa da. Hegoalde industrializatuan, biztanleria-tasa egonkortu egin da, eta zenbait lekutan jaisten ere hasi da. Adibidez, 2025ean, Kerala estatuko bost biztanletik batek 60 urte baino gehiago izango ditu. Dena kalkuluak dira, Indiako Gobernuak datu demografikoak eguneratu gabe jarraitzen baitu. Erroldaren prozesua oztopatzea leporatu diote Narendra Modi lehen ministroari, "politikoki txarrak" izan daitezkeen datuak ezkutatzeko.

Indiako batez besteko adina 29 urtekoa baino ez da. Hain populazio gaztea izatea oso baliagarria izan zen Txinan: bere goraldi ekonomikoa sustatzen lagundu zuen, egun Indian ere gertatzen ari den antzeko prozesua. Jakina, sistema kapitalistan eta kasten sisteman sakonduta, are gehiago indartu ditu Indiako langile klase handiaren esplotazioa eta gizartearen diren desberdintasun sozial, ekonomiko eta politikoak. ●